

ROMÂNIA ÎN PERIOADA „RĂZBOIULUI RECE”

1. Războiul Rece

- “războiul rece” (1947-1991) - o confruntare deschisă după al Doilea Război Mondial între două grupuri de state cu ideologii și sisteme politice diametral opuse:

- într-un grup se aflau: URSS și aliații ei
- în celălalt grup se aflau: SUA și aliații lor

- la nivel politico-militar “războiul rece” a opus **NATO** (SUA și aliații lor) și **Pactul de la Varșovia** (URSS și aliații ei)

2. Relațiile cu URSS și blocul statelor comuniste

Perioada subordonării necondiționate față de U.R.S.S. (1948 - 1953)

- se caracterizează printr-o docilitate servilă față de U.R.S.S. a tuturor țărilor din S-E Europei
- în februarie 1948, România semnează la Moscova - Tratatul de prietenie și asistență mutuală cu Uniunea Sovietică (valabil 20 de ani), tratat care permite U.R.S.S. să se amestece în problemele care priveau securitatea statului roman
- tratate de prietenie asemănătoare sunt semnate și cu Bulgaria, Cehoslovacia, Polonia și Ungaria.
- revolta anticomunistă din Ungaria (octombrie-noiembrie 1956) a pus în evidență opoziția lui Gheorghe Gheorghiu-Dej față de destalinizare. Comuniștii români și-au arătat ostilitatea față de Imre Nagy și au susținut represiunea sovietică. Astfel, își demonstrează loialitatea față de U.R.S.S.
- după moartea lui I.V. Stalin (1953) în relațiile româno-sovietice apar neînțelegeri și chiar contradicții. Între cauzele acestei contradicții amintim politica duplicitară dusă de Gheorghe Gheorghiu Dej care pe plan extern dorea să pară un aliat fidel al U.R.S.S., în timp ce, pe plan intern a neutralizat adversarii săi politici supuși sovieticilor.
- în decembrie 1956 se vorbește pentru prima dată de calea românească de „construire a socialismului”
- îndepărtarea de Moscova după 1958, când s-au retras trupele sovietice din România, a fost vizibilă și în planul relațiilor cu statele vecine. Astfel, în 1963 Dej a vizitat Jugoslavia și încheie acordul pentru construirea complexului hidroenergetic de la Porțile de Fier.
- reorientarea politicii externe a României se produce în 1964, odată cu apariția planului Valev. Ca reacție la acest plan, în aprilie 1964 este publicată Declarația cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale care a afirmat dreptul la independența liniei politice a partidelor comuniste, dreptul la neamestecul în afacerile lor interne și la egalitatea în drepturi, precum și neutralitatea comuniștilor români în conflictul ideologic sovieto-chinez.
- Nicolae Ceaușescu continuă politica externă inițiată de Gheorghiu-Dej, recurgând la acte de opoziție:
 - în 1967, România este singura țară comunistă care refuză să rupă relațiile diplomatice cu Israelul
 - recunoaște Republica Federală Germania
 - stabilește contacte la nivel înalt cu S.U.A.
 - în aug.1968 a criticat intervenția condusă de U.R.S.S. împotriva regimului comunist-reformist din Cehoslovacia.
- Consecințe: - simpatie și încredere din partea statelor occidentale
 - în 1969 are loc vizita la București a președintelui american Richard Nixon
 - în 1975 are loc vizita președintelui Gerald Ford
 - România primește importante credite financiare din partea Fondului Monetar Internațional și a Băncii Mondiale;
 - diplomația românească joacă un rol important în relațiile internaționale, cum ar fi de exemplu

medierea conflictului din Orientul Mijlociu sau restabilirea relațiilor diplomatice dintre S.U.A. și China

- legăturile dintre Nicolae Ceaușescu și liderul sovietic, Leonid Brejnev au cunoscut o oarecare îmbunătățire după 1974. Cu toate acestea, apropierea româno-sovietică nu a fost de durată, existând neînțelegeri în probleme cum ar fi: integrarea militară în cadrul Tratatului de la Varșovia sau integrarea și cooperarea economică în cadrul CAER
- izolarea lui Ceaușescu îl va face vulnerabil în lumina glasnostului și perestroikăi. Elita conducătoare a României a condamnat restructurarea, comuniștii români respingând ideea creșterii proprietății private și a pieței.

3. România în cadrul Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (CAER)

- din punct de vedere economic, România era inclusă în sfera de interese sovietice din mai 1945
- CAER a luat naștere ca ripostă la aplicarea „Planului Marshall” și ca alternativă la Organizația pentru Cooperare Economică Europeană
- avea scopul de a stabili niște legături permanente de coordonare a politicii economice a țărilor comuniste și URSS în legăturile comerciale cu alte state. Ea urmărea să ajute la construirea cu succes a socialismului în țările de democrație populară
- la propunerea Moscovei, țările fondatoare urmau să fie: Polonia, România, Cehoslovacia, Ungaria și Bulgaria
- această organizație includea doar statele subordonate față de URSS
- schimbarea în politica externă a României s-a produs în 1964, odată cu Planul Valev. Potrivit acestui plan se avea în vedere constituirea pe teritoriul României, Bulgariei și sudul URSS a unui complex economic interstatal. Planul a fost respins de către guvernul de la București, pe motiv ca va duce la dezmembrarea economiilor naționale și a teritoriului național.
- *Declarația din aprilie 1964* a Partidului Muncitoresc Român a marcat apogeul opoziției românești față de tentativele conducerii de la Kremlin în direcția reînnoirii unui control strâns asupra economiilor țărilor satelite.
- relațiile cu Moscova s-au agravat în primul rând din cauza insistenței cu care rușii urmăreau să transforme CAER într-un organism economic supranațional, în cadrul căruia nordul urma să producă produse industriale, iar sudul să furnizeze materii prime și agricole
- România se opunea integraționalismului și specializării cerute de CAER, încercându-se să continue linia rapidă de industrializare, mai ales cu ajutorul Occidentului.

4. România și Pactul de la Varșovia

- Pactul de la Varșovia - creat la 14 mai 1955 - este răspunsul comuniștilor la Pactul Atlanticului de Nord (NATO).
- NATO:
 - oferea autoapărare colectivă împotriva agresiunii sovietice
 - a sporit mult influența americană în Europa
- Pactul de la Varșovia:
 - a fost un instrument de apărare
 - avea ca misiune internă a blocului sovietic, apărarea cuceririlor socialismului
- din punct de vedere militar, dominația sovietică s-a manifestat prin:
 - ocuparea militară a țării, care a durat până în 1958,
 - încadrarea României în Pactul de la Varșovia.
- Retragerea trupelor sovietice trebuie înțeleasă și în contextul internațional al aceluia moment: valoarea strategică a României scăzuse după semnarea tratatului de pace cu Austria. Hrusciiov a

- socotit ca se poate dispensa de ocuparea unei țări înconjurate și așa de sateliți
- România a fost singura membră a Pactului de la Varșovia care nu a participat la invadarea Cehoslovaciei în 1968. Comuniștii români au refuzat, în acea perioadă să participe la manevrele militare ale Pactului de la Varșovia sau să îngaduie astfel de manevre pe teritoriul țării, susținând ideea desființării simultane a blocurilor militare
 - Pactul de la Varșovia a fost reînnoit în 1985 pentru încă 20 de ani, dar transformările politice din Europa Centrală și de Est de la sfârșitul anilor '80 au determinat dispariția alianței, care s-a dizolvat oficial în 1991.

5. Relațiile României cu Europa Occidentală

- Romania s-a preocupat de promovarea relațiilor cu statele din afara blocului comunist
 - în 1955 - a devenit membră a Organizației Națiunilor Unite;
 - în 1959 - a fost aleasă vicepreședinte a celei de-a XIV-a sesiuni a Adunării Generale a ONU.
- după 1958, comerțul românesc a fost reorientat treptat spre Europa Occidentală; țările apusene - dispuse să acorde credite României.
- în planul relațiilor diplomatice - legațiile Angliei și Franței la București au fost ridicate la rang de ambasadă
- în 1963 România a votat la ONU altfel decât Uniunea Sovietică și aliații ei.
- Perioada 1965-1974 - inițiative diplomatice românești care au sporit prestigiul țării pe scena internațională:
 - președintele Franței - Charles de Gaulle - a vizitat România în 1968;
 - s-au stabilit contacte la nivel înalt cu SUA, care au culminat cu vizita la București a președinților americani Richard Nixon - în 1969 și Gerald Ford - în 1975
 - stabilirea de relații diplomatice cu R.F. Germania în 1967 - când nici o țara socialistă nu avea astfel de legături;
 - menținerea relațiilor diplomatice cu Israelul după războiul de șase zile din 1967
- Orientarea diplomatică spre Apus a fost dublată de o restructurare a legăturilor comerciale externe:
 - Primele acorduri economice cu Germania - semnate în 1966;
 - Alte acorduri cu principalele țări capitaliste dezvoltate;
 - Tratatul pentru aderare la GATT - au început în 1968 și s-au încheiat în 1971
 - Discuții la Washington, în 1968, privind aderarea la Fondul Monetar Internațional și la Banca Mondială (România devenind membră a celor două organizații în 1972).
 - În 1973, Piața Comună - acordă un regim comercial preferențial României
- după 1971 relațiile cu SUA s-au răcit datorită:
 - impunerii cultului personalității și „revoluției culturale”,
 - nerespectării acordurilor de la Helsinki,
 - încălcării drepturilor omului.
- Impunerea taxei de emigrare au răcit legăturile cu Bonnul, Ierusalimul și Washingtonul
- În preajma anilor '80 relațiile cu Occidentul au devenit mult mai reci (SUA au votat pentru suspendarea clauzei națiunii celei mai favorizate în raporturile comerciale cu România -1988).
- deteriorarea situației interne și atacurile din partea guvernelor occidentale împotriva politicii lui Nicolae Ceaușescu de nerespectare a drepturilor omului a dus la izolarea internațională a României după 1985, concretizată în înrăutățirea relațiilor cu statele occidentale și diminuarea schimburilor comerciale.